

UČITELJSKI TOVARŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja vsak mesec po celi poli. Velja za celo leto v tiskarnici in po pošti 1 gl. 50 kr. nov. dn., za pol leta 80 kr. nov. dn.

Tečaj I. V Ljubljani 1. velikega travna 1861. List 5.

Šmarnice za šolnike.

Šmarnice so pač kaj ljubeznjive, dišeče cvetice, ki nam jih prinaša vesela pomlad. Ni toraj čudo, da že edini zagled te mile cvetice razveseli človeka, bodi še mlad ali že póstaren, deželsk ali mestin. Tudi si ni lahko misliti bolj ugodnega darilca, katero ta mesec nebeški kraljici darujemo v spomin sladkejših dišav, svetih čednost, kakor so ravno te občno priljubljene, krasne cvetice. — Nadjam se toraj, dragi moji učeniški sobratje, da vam bom tudi jaz vstregel s ponudbo sledečih šmarnic. Bodite prepričani, da so vse primerne našemu svetemu poklicu, in ohranijo svojo dišečo moč ne le za kratki čas veselega majnika, temuč še za celo šolsko leto, — tudi za vse naše šolsko življenje. Tega vas zagotovi že edino imé tega šopka, ki se glasi:

Gotov pomoček

za bolj kerščansko izrejo šolske mladine.

Ali gorjé ti, moj šopek! — marsikter šolnik se bo spotikal že nad tem tvojim imenom „bolj kerščanske izreje“, in bo godernjal: „Kaj ti ni dovolj kerščanska že dozdanja? — In kako pa ti veš, kako kerščansko ali nekerščansko mi drugi izrejamo svoje učence, ki nisi še nobenkrat slišal našega podučevanja! Ti skerbi za dostojin poduk svojih učencov; kaj je tebi mar za druge! Vsak učenik je odgovorin le za svojo učbo, in se ne vtikaj v druge!“

Nikar tako, brate moj! Čemu pa so nam učeniški zbori in vse posvetovanja v njih, če se smemo zadovoljiti vsak že z edino svojo učenostjo in modrostjo? „Več oči več vidi!“ Kolikokrat naj priprosteji tovarš v eni ali drugi reči zadene bolj pravo, kakor naj spretneji skušenec! tudi naj učenejši in modrejši se še vsak dan kaj novega zuči. — Dalje pa, brate moj, se zelo motiš in si zares kratkovidin, ako meniš, da uče in odreje družih učencov ni mogoče drugače spoznati, kakor da se z lastnimi očmi vidi in na lastne ušesa sliši, kaj in kako da kdo uči. Kaj ti ni znan sloveči in vselej resnični izrek večne resnice: „Po njih sadu jih bote spoznali. Se li bere grozdje s terna, ali smokve z osata? — Sad vse šolske omike in izreje pa je vsa mišljava in zunanja obnaša šolske mladine. Kar je v sercu, je tudi na jeziku; in zunanje vedenje je gotovo znamenje in natančno kazalo vsega šolskega poduka in zrejevanja.

Ali pa je ta vidna obnaša šolske mladine vselej in povsod dovolj kerščanska? Je li vselej in povsod spodobna? — Če pazimo na to zanesljivo znamenje omike, zapazimo pač kaj velike razločke med šolo in šolo, in tega ne le po raznih deželah in šolskih okrajih, temuč že tudi po posamnih šolah in celó razredih teh šol ravno tistega mesta, terga, vasi. Mi pa tu ne bomo preiskovali vsega in po vseh znanstvenih pravilih, karkoli zadeva boljo ali slabšo obnašo sedanje šolske mladine; temuč ozirati se hočemo le na nektere posamnosti, ki se vidijo vsak dan v obnaši šolarjev na njih očitnih potih in občnih zbirališčih. Presodimo le, kar je na teh pomembnega, bolj ali manj značajno kerščanskega. — Tu vidimo, s koliko spodobnostjo in očitno pobožnostjo, — tam, s koliko raztresenostjo in merzloto se moli navadna molitev pred in po šoli, ali zapoje kaka primerna pesmica. Po končanem uku gredo šolarji iz une učilnice v naj lepšem redu in brez vsega šundra, iz te pa se, pri komej odprtih vratih, žene in gnjete vse hkrati s toliko silo, in dere s takim hrupom naprej, kakor o povodnji derva iz klavž izpuščene. Tam gredo tudi vso pot od šole do doma brez zastajanja naravnost in tako spodobno naprej, kakor navadno že odrasčeni ljudje od svete maše, se mirno in prijazno pomenkovaje o tem, kar so se ravno novega v šoli učili. Ako srečujejo po poti druge ljudi, jih pozdravljajo po kerščansko: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ — se odkrivajo duhovnim in svetnim

gospodom, in če med potjo zaslišijo zvoniti poldan ali avemarijo, koj potihne ves njih pogovor, vsak se odkrije in pobožno odmoli angelsko česčenje. — Kako vse drugače pa se zavedejo drugi na poti! kakor so že iz učilnice priderli enako klavžem, takó deró tudi vso pot naprej se zaganjaje v vse, se kepaje in kamnjaje med sabo in druge, — ljudém, ki jih srečujejo, le zabavlja je, ne pusté pri miri ne ljudi, ne živali, se za zvonjenje angelskega česčenja toliko zmenijo, kolikor za ropotanje burovža med čedo; — ob kratkem: se obnašaje v vsem prav po divjaško. — Na dom ne spremljamo ne enih, ne družih, ker tukaj je vse njih obnašanje boljše ali slabše — po navadah domače izreje. Spremiti pa vendar le hočemo še té in une enkrat tudi v cerkev in viditi, kakó se vedejo v božji hiši, kako pri cerkvenih obhodih ali procesijah, posebno pa pri občnih šelarskih spovedih in obhajilih. Učenci dobrih kerščanskih šol se pri vseh teh očitnih pobožnostih obnašajo, kakor se kristijanom spodobi. Kjer pa se pri vseh teh priložnostih obnašajo nespodobno in bolj po telečje, kakor po človeško, tam se gotovo tudi v šoli ne učijo nič boljega. „Po njih sadu jih bote spoznali.“

Ako pa na zaderžanji enih in družih najdemo tolike razlike, ktere lahko vidi vsak dan, kdor le oči ima, in ktere razloči tudi že vsak priprost človek brez vse šolske omike in mladinejske učenosti; tedaj je gotovo, da je tudi že obojih šolsko izrejevanje med sabo ravno takó različno. Kar se seje, to se žanje. S terna se ne bere grozdje, in smokve ne z osata; pa tudi ne z vinske terte ternulje, ne s smokovega drevesa osat. — Kar pa zamore in tudi stori ta šola dobrega za kerščansko omiko svojih učencov, zakaj ne tudi una in vsaka? Kdo je tedaj kriv, če se to ne zgodi? „Kakor dobro drevo ne more roditi slabega sadu, tako tudi slabo ne dobrega.“ Zaderžanje učencov je pač dostikrat izraz njih šolskega poduka, in ogledalo npravne omike in obnaše njih učencikov.

Zdaj pa tudi ni več težko uganiti „gotovega pomočka za bolj kerščansko izrejo šolske mladine“, kjer je še manjka. Kdor ima le še iskrico razuma, koj sprevidi, da ta edini pomočik je: beseda in zgled učencikov. Kar učenik uči z besedo in zgledom, to vedó in posnemajo tudi njegovi učenci. Učenci dobrih kerščanskih učencikov se obnašajo v šoli in cerkvi in tudi med ljudstvom povsod po kerščansko; učenci

slabovernih in malopridnih učencov pa povsod po svojih mojstrih. Kakoršin gospodar, taka družina!

Ni pa še dovolj le poznati pravega pomočka za dobro šolsko izrejo, treba ga je tudi vestno rabiti. Kaj pomaga poznati za kako bolezen še tako dobro zdravilo, če se pa ne rabi? Bolezen prihaja le hujša in nevarniša, in brez zgodnje in stanovitne rabe pravega zdravila postane kmali neozdravljiva. Tako tudi šolskim učencem še ni zadosti le samo prepričanje, da za dobro kerščansko izrejo njih učencov je neogibljivo treba, da jih sami le dobrega učé z besedo in zgledom; temuč njih sveta neopustljiva dolžnost je, vse to tudi djansko spolnovati.

Obernimo zdaj to splošno pravilo na posamne priložnosti in sicer le na same že pred omenjene: pri šolski molitvi, pri sveti maši, pri procesijah, in še posebno pri šolarskih spovedih. Za vse té priložnosti podučimo svoje učence o spodobni obnaši že popred v šoli z jasno in resno besedo, in kažimo jim vse dopovedano, kakor v ogledalu na svojem lastnem izglednem zadržanji. Molimo jim šolsko molitev sami naprej — z vidno pobožnostjo; prepustimo pa večkrat to čast tudi zdaj temu, zdaj drugemu učencu, kakor kateri pred zasluži. Če namesti molitve zapojemo kako primerno pesmico, ne glejmo le na sočasje in soglasje, kar je le teló pesmi; temuč tudi na njé dušo, ki je serčna pobožnost; in petje bodi vselej čuteno in čutno vnetje za božjo slavo. — Pri sveti maši in vsaki drugi pobožnosti v cerkvi izvolimo za-se tako mesto, da ne bomo le mi svojih učencov, temuč tudi oni nas imeli vedno pred očmi (tedaj kje spredej v postranski klopi) in da se bodo tako v božji hiši mogli vsi v vsem zadržati po našem zgledu. (Konec prih.)

T e č n o u č i l o.

Kazavni poduk.

P o h i š j e.

Miza, stol, klop, omara, ključavnica, ključ, ogledalo, ura, podoba, polica, skrinja. Pert, žlica, nož, vilice, solnjak, sklenica, kupica, plošček, skleda.

Miza ima štiri noge in ploščo. Povejte od mize vse, kar veste! — Povejte kaj od stola! Nekteri stoli imajo tudi bla-

zinat posed; zakaj? — Nekteri stoli imajo tudi pri obeh straneh ročaje. — Klop je dolga. Nekatere klopi imajo tudi naslone. Na klopi lahko več ljudi sedi; na stolu pa le eden. Klopi so pri peči, pri stenah in za mizo. Kje so še klopi? — Pručica je manjša, kakor klop. Čemu je pručica? Zakaj ima na posedu luknjico? — Omara je lesena. Kdo jo naredi? V omaro hranujemo obleko in druge reči; zakaj? Omara ima spred vrata, ki se zaklenejo. — Kakošen je predalnik? — Ključavnica je pri vratih; zakaj? Kaj delamo s ključem? Kdo naredi ključ in ključavnico? iz česa? — Ogledalo ima stekleno ploščo, ktera je zadaj z živim srebrom pobeljena, in je v okvir ali rom vdelana. Ogledalo je gladko; v njem se vidimo. Zakaj se gledamo v ogledalo? — Ogledala so večidel štirivoglate, nekatere tudi podolgasto okrogle. Ogledalo visi na steni, — nekatere imajo tudi stojala. Bogati ljudje imajo velike in drage ogledala. — Ura ima cifrenik, mahalo, in kazavce; ima več večjih in manjših kolesic in težo, ktera se mora navijati. Ura gre, bije, in čas kaže. Kakošna je žepna ura, solčna ura? — Podoba ima lesen okvir, kateri je pobarvan ali pozlačen. Pri nekterih podobah je spredaj šipa, zadaj pa tanka desčica. Podobo namala malar. Imamo pa tudi male podobice. Kaj nam kažejo podobe? Na koga nas spominja britka martra? podoba matere božje? podoba sv. Jožefa? i. t. d. Podobe tudi častimo; ktere? zakaj? — Polica je pri tramu ali pri steni; je dolga ali kratka, široka ali ozka. Kdo naredi polico? Čemu je polica? Kaj devljemo na polico? — Kadar na mizi jemo, je večidel pert na nji pogernjen; zakaj? Kakošen je pert? — Žlica je lesena, koščena, plehata, cinasta, pa tudi sreberna. Žlica je na enem koncu široka in izbokana; zakaj? — Žlice so velike in majhne. Z žlico zajemamo juho in druge redke jedi. — Nož ima klinjo in rog. Klinja je železna ali jeklena, ktera ima ojstrino z ojstrim koncom in rob. Ojstrina je ojstra, če je nabrušena. Rog je lesen, ali pa ima koščene platnice. Z nožem režemo kruh, meso in druge reči. Imamo zaklepčaste nože, pipece, namizne nože, krivce, peresne nože, britve i. t. d. Čemu nam je sklepec, pipec? i. t. d. Peresni nožek ima večidel po več klinj. — Vilice so železne; imajo roglje, in lesen ali koščen rog. Z vilicami jemo meso in druge take reči. Kdo nareja nože in vilice? — V solnjaku je sol, s katero jedi solimo in prisolujemo. Solnjak je velik ali majhen; je lesen, pa tudi iz

porcelana ali iz stekla. — Sklenica je iz stekla. Spodaj ima dno, zgoraj pa vrat. Sklenica se lahko napolni z vodo, z vinom, olom in z drugimi tekočimi rečmi. Sklenico zamašimo z zamaškom. — Kupice so različne. Nekatere imajo tudi ročke; so iz stekla, pa so tudi rudninske. Iz kupice pijemo. Kanglice, majolike so tudi take posodice, v ktere devljemo tekoče reči. — Plošček ali taljer je posoda za jedi. Plošček je lesen, lončen, iz porcelana, cina i. t. d. Plošček je okrogel in bolj ali manj globok; plošček za juho je naj globokejši; zakaj? Skleda je večja, kakor plošček. Sklede so okrogle, nekatere tudi podolgate. V skledi prinašajo jedi na mizo. Skleda ima dno in rob. Iz sklede z žlicjo zajemamo. Velikim skledam za mleko pravimo latvice, ktere imajo na robu šobo, po kateri se lahko odliha. Iz česa so sklede? Kdo jih nareja?

Nekatere reči morajo biti v izbi, in se ne morejo sabo vzeti, če se kdo iz kake hiše v drugo preseli, — postavim: vrata, peč i. t. d. To so tedaj izbini deli. Imenujte vse izbini dele! — Reči, ktere pa v stanici lahko premikamo in prenašamo, se imenujejo hišna oprava, ali pohišje. Recite: Miza je hišna oprava, stol je hišna oprava i. t. d. Kaj iz med tega je tudi v šoli? Rečém, kterih potrebujemo na mizi pri jedi, pravimo pomizje. Imenujte pomizje! — Vse pohišje in pomizje mora biti vedno čedno in vsaka reč na pravem kraji. Red in čednost se vsakteremu prikupi, in je prav po ceni. Povsod po hiši mora biti vse prav čedno in redno! Kaj pa se mora storiti, da je vse po hiši čedno in redno? — Kaj storimo, kadar pridemo v tujo hišo?

Pomite mize in klopi — naj lepše v hiši so reči;

Pomizje čedno pa nam dá — prav dober tek za jed do dna.

Nekaj iz sadjoreje.

II.

Kako se sadno drevje po korennicah množi.

Kadar sadjorejec novo drevesnico zasaja, mu rado divjakov primanjkuje, in dobro je, da si jih zna na mnogi način zarezati. Kako se drevesca iz koščic in pešek zarezajo, je vsakemu izurjenemu sadjorejcu znano. Da se pa drevesca tudi po korennicah lahko množijo, morebiti še marskteri ne vé.

Koreninice sadnih dreves imajo to lastnost, da mladike poženejo, če jih tako vsadiš, da jih bo saj en pavec iz zemlje gledalo. Koreninica, kolikor je iz zemlje gleda, postane naj pred bolj lesena in dobi rudečkasto in potlej zelenkasto barvo, kakoršna je koža mladega drevesca. Potem požene več popkov, iz katerih mladike zrastejo. Kadar so mladice že nekoliko odrastle, se zunaj ene vse porežejo, in koreninice večkrat tako močno ženejo, da se že drugo leto lahko cepijo. Jaz sem tako že veliko veliko sto drevesec izredil in prav na tanko zapisoval, kako se bojo koreninci obnašali, pa sem se do dobrega prepričal, da ravno tako radi rastejo in se ravno tako močno vkoreninijo, kakor peškurji. Samo orehov dosihmal še nisem mogel iz koreninic izrediti.

Da bojo pa koreninice rastle, ne smeš predrobnih saditi. Tudi koreninice starih dreves, posebno pa kodeljarice (Faserwurzeln), niso za rabo, ker nočejo močnih korenin narejati. Naj boljše koreninice so serčne koreninice, ker posebno lepe korenine delajo in rade rastejo. Močne in ravne koreninice se lahko tudi cepijo, in rastejo kakor drugi cepljenci.

Ako nastopi suša, kadar si koreninice vsadil, jim je treba primakati, da se ne posušijo.

Kadar tedaj drevesca v drevesnici presajaš ali jih za prodaj izkopuješ in jim predolge koreninice prirezuješ, odrezane koreninice pobiraj in vsajaj. Če jih pa precej ne moreš vsaditi, jih v zemljo zakopaj, pa tako, da jih bo saj en pavec iz zemlje gledalo. Ako bi bile pa delj časa popolnoma v zemljo zasute, ti ne bodo več rastle.

Kadar kakšno drevesce izkopuješ, in vidiš, da se ti je močna korenina utergala, — take korenine nikar v tleh ne puščaj, da bi poginila, temuč jo skopaj, in, če je dolga in zeló koreninčasta, razreži jo na več koncov, in bojo zrastle iz njih lepi koreninci. Ako si kje na prostoru kako drevesce kopal in se ti je kakošna korenina po nesreči utergala, je toliko odkopaj, da je bo saj en pavec iz tla gledalo, in čez malo let boš imel na ravno tistem mestu nove divjake.

Iz jabelčnih in češpljevih koreninic naj rajše koreninci rastejo, hruševih in češnjevih koreninic se pa včasih več posuši.

Berž kot ne, bi se dale tudi gojzdne drevesa po koreninah množiti, pa jaz razun jagnjed nisem skušal. Med rožami

sem jaz vertnice iz koreninic izredil, in so bile ravno tako napete (gefüllt), kakor une, katerih koreninice sem sadil.

Drevesa in rože po koreninica h množiti me je narava učila. Roval sem namreč hrušico, da bi jo bil cepil, pa se mi na krevlji odterga; odtergana korenina ostane po nevedoma oddešana in požene celi germič hrušic, in zapazim, da rastejo iz odtergane koreninice. Gledam po pašnikih, kjer so ljudje divjake kopali, ter vidim marsikje, da so iz poterganih korenin, katere so na verhu zemlje ostale, novi divjaki poganjali. Na to sem začel koreninice spravljati in saditi, ter sem jo dobro opravil.

Lovre Pintar.

Navod za podučevanje v petju.

(Dalje.)

I. r a z r e d.

Petje združi dvoje naj lepših umetnij: muziko in poezijo. Učba petja se naj ozira na besedo in glas posebej, in na združenje besede z glasom. Vadimo učence:

1. a) razumeti in pravilno posnemati besede, toraj slišati, brati, razumeti, **izgovarjati**,
 - b) razumeti in pravilno posnemati **glasove**, toraj redoglasje (Melodik), meroglasje (Rythmik), blagoglasje (Dynamik) in mnogoglasje (Harmonik).
2. **združiti** besedo z glasom, toraj: peti.

Vaja besede je v ljudski šoli prav doma. Najdemo jo v oziravnem ali kazavnem nauku, pri branju, pozneje v slovnici in spisju.

Vaja glasu pa je posebno lastna le petju, in jo toraj pri pevskem poduku posebno v oziru imeti moramo.

V prvem razredu ljudske šole se pečamo z otroci, ki brati še ne znajo. Neumno bi bilo, ubožčikom, ki si še s spoznavo čerk glavice belijo, znamenja glasov, t. j. glaske (note) v glavo zabijati. Učimo toraj v začetku vse le po sluhu. Učenci pervega razreda naj se ne mučijo z glaskami (notami).

Odločimo za petje vsaki teden dve uri, vsakikrat pol ure elementarnih vaj in pol ure pesmic, ali pa štirikrat po pol ure,

vsakikrat 10 minut elementarnih vaj in 20 minut pesmic. — Vsak odlomek (vaja) elementarnega učila naj obseže: a. vaje pazljivosti z pripravljanim meroglasja, b. vaje sluha, c. vaje glasu, d. združenje glasa z besedo. *)

I. Vaja.

Elementarne vaje se lahko tako le začnejo:

Otroci! ste že slišali kedaj vojaško godbo, „turško muziko“? — Veliki boben vam je kaj dopadel? — Kakor je boben pel: „bum, bum, bum“, ravno tako so stopali vojaki. Boben jim je korake (stopinje) meril. Ko bi vojak vsak stopal, kakor bi kateri hotel, bi eden hitreje, drugi počasi šel, in versta bi se kmalo raztergala. — Enako se v izgled dá ura, vbrano zvočenje, kovači, mlatiči i. t. d. — Tudi pevci bi se mešali, ko bi eden hitreje, drugi počasi šel, in pesem bi se kmalo raztergala, kakor versta vojakov. Zato si pa tudi pevci mero (takt) delajo pri petju, kakor vojaki pri stopanju. Enkrat z desno roko lahne udarce delajo ali v levo dlan ali pa na šolsko klop, poskusite! Nekteri tudi z nogami ceptajo, kar pa ni lepo. Kadar se veči družba zurjenih pevcev po svojim voditelju (kapelmajstru) ravna, jim mora ta prav razločno z rokami mero dajati, premikaje desno roko ali pa paličico doli, gori, pa tudi na levo in desno stran (k sebi in od sebe). Poskusite! vstanite!

a) 1. Desno roko gor! — dol! — na levo! — na desno! — gor! — To se tolikokrat ponavlja, de se vsako povelje brez vse zamude mahoma in prav z vojaško natančnostjo izpelje.

2. Gor! — dol! — gor! — dol! — gor! —

b) Za sledeče podučevanje je vseskozi potrebno, da ima učitelj kako muzikalno orodje pri rokah. Učiš peti brez vsega muzikalnega orodja, = slabo; — imaš glasovir, = malo bolje; imaš gosli, = še bolje, ker glas lepo zderžujejo, in se ž njimi lahko po šoli semtertje hodi; — imaš harmonium ali fizharmoniko, = še bolje, ker je zravno zderžečega glasa naj pripravnije orodje za spremljevanje pesmic, in posebno imenitno orodje za učbo mnogoglasnega petja; — po okoliščinah zdaj eno, zdaj drugo orodje = naj boljše.

Ako rabiš glasovir ali harmonium, skerbi, da boš pred

*) Zaznamovavne čerke: a, b, c, d v sledečih sestavkih se vse na to našajo. Pis.

orodjem sedeč, če je le mogoče, v učence obrnjen, ne pa kak po strani, ali celó od njih.

Učitelj naj predigra dvoje glasov zaporedoma, enega nizko enega višje, pa počasi.

Kratke prašanja, kratki odgovori:

U. Koliko glasov? — O. dva.

U. Kteri je bil višji (bolj visok, bolj tanek)? — O. drugi je bil višji.

c) 1. Učitelj naj predigra enočertani a (\bar{a}) in ukaže posameznim učencem, potem večjim oddelkom, na zadnje vsi šoli ga z glasom posneti = zapeti, izrekovaje zlog **la**. — Večkrat so otroci preplašni, in ne zapojó, ko se jim veli. Toraj naj učitelj še enkrat predigra, naj potem sam zapoje, in potem učencu zapeti veli. Glas učiteljev pa, moški glas, je za eno osmerko (Oktave) nižej, kakor ženskemu enaki otročji glas. Toraj se tudi nekteri učenec sili in napenja nizki **a** zapeti. Tukaj ni boljšega, kakor kakega že bolj vajenega učenca poklicati, po katerega glasu se ravnaje bodo kmalo vsi pravi glas zapeli.

2. Učitelj naj predigra dvakrat \bar{a} . — Učenci presojujejo, kakor zgoraj: Koliko glasov? Dva. Kteri je višji? Oba enaka. Zapojte ju izrekovaje zlog: **la, la!** Učitelj naj zapoje **la, la!** in k vsakemu „**la**“ naj z desno roko v levo dlan ali pa na mizo udari. Učenci morajo ravnó stojé vsi ob enem enako storiti in zapeti. Tudi to je treba tako dolgo ponavljati, da se gladko, brez spotike, prav z vojaško natanjnostjo in urnostjo doverši. — Enako naj se predigrajo, presodijo, zapojó in zravno z udarci merijo še drugi enaki izgledi.

Pesemski tečaj se razprostira skozi vse šolske razrede. Tudi naj manjši učenci se priprostih pesmic brez težave nauče. Pesmice, ki se tako majhnim otročičem prav prilezejo, morajo biti v nekakšni zvezi z otroškimi čutili. Pred vsem drugim pa gre učitelju skrbeti, da slabo zloženih, presuhih, predolgih pesem v šolsko zbirko ne jemlje. Otroška pesmica ni lepa, ako se je tudi odrasčeni z veseljem ne vdeleži. Z veliko otroškimi pesnimi je ravnó taka, kakor z rokodelskimi. Svojega rokodela nihče noče prepevati, drugi ga pa tudi ne prepevajo, in tako ostanejo take pesmi mertve na poterpežljivem papirju. Narod si ničesa ne da vsiliti. Za prvo vajo se podá

zavoljo svojega prav nježnega značaja in priprostega napeva posebno pripravna pesmica „Mlado jagnje“ iz „šole vesele lepega petja.“ Zastran pesmice svetujem drugi odstavek izpustiti, provincializme kakor „lahko“ in „črez“ v „lahko“ in „čez“ spremiti. Tej pesmici sta ondi pridjana dva napeva, katerih prvi je pristojniši, kakor šušmarski drugi, pa je previsoko postavljen. Začetnika na visoke glasove siliti, je po trinoško. Napevi, ki se eneglasnemu petju začetnikov priležijo, ne smejo stopati iz ograja, in se smejo še v ograji ležečih višjih glasov le tako rekoč memogrede dotakniti. Toraj je treba ondotni napev iz F-, k večemu iz G-dur igrati.

Ker je napev z osminkami (Achtelnoten) pisan, moram opomniti, da se mora pri taktiranju na vsako osminko, toraj na vsaki glas, na vsaki zlog poudarjati (Achteltaktschlag), toraj namesto $\frac{2}{4} = \frac{1}{2}$, da se otroci precej vpervič ne mučijo s tem, da bi mogli po dva glasova na en udarec jemati, kar še le pozneje v vajo priti more. —

Učenci morajo, ker brati še ne znajo, besede vsaj 1. odstavka te pesmice že pred v glavi zapomniti tako, kakor se otroci molitvic in verskih resnic in tudi v tem razredu brez branja naučé. Paziti je, da vsak zlog razločno in pravilno izrekujejo. Napakam v izrekovanju posamnih glasnic ali pa preminjanju tihnic, provincializmom ali prav za prav le lokalizmom je treba precej v začetku na perste stopati.

Zdaj napové učitelj, da hoče napev predigrati. Učitelj predigra, učenci pa k vsakemu glasu udarjajo, pa le brez vsega šuma in ropota. Nekteri že tudi bolj natihoma pojó ali bolj prav rečeno brenčé, pa jih je treba k pokoju opominjati.

Po tem učitelj sam le po zapoje. Znano je, da se človeku serce nekako čudno zgane, ko sliši lepo peti. Naj bolj se to zgodi, kadar nas petje vzdigne, neznane čutila nam vcepi in nas tako rekoč na svojih perutih iz resničnega prestavi v poetično življenje, da popolnoma oddaljeni svojim naravnim čutilom občutimo le v pesmi dihajoče čutila žalosti ali veselja. Nihče ne bo tajil, da to še posebno veljá od nježnih otroških serc, ki so bolj poetične, kakor naše. Slavni nemški pesnik Jean Paul pravi: „Petje preseli nedolžno dete v raj, ker ga iz serca še ni zgubilo.“ In Klopstock pravi: „Naj veseljše veselje: petje.“ — Razodevajo se pa take čutila pri otrocih ali s smehom ali pa s tihimi solzami. Toraj naj se učitelj nikar ne čudi, ako

se mu bodo otroci smejali, ko jim poje. Nikakor ni tak smeh žaljiv, ni nikakoršno zasmehovanje. Le z rahlo besedo jih gre k pokoju opomniti.

Zdaj pojo z učiteljem kaki že bolj vajeni učenci, potem posamni oddelki po kakih 10 učencov skup, in sicer sami, brez učitelja; ako ne gre gladko, naj učenik pomaga. Na zadnje poje cela šola. Vseskozi pa morajo vsi učenci taktirati, napev z lahkimi udarci na roko meriti, — ne z navadnimi „kapel-majsterskimi“ pregibi navdol, na levo, na desno, na vzgor, — ampak le z zgol enakimi samo navdolnimi udarci na vsaki zlog pesmice, ker ima vsaki zlog v tem napevu svoj enakoveljavni glas. Samo po besedi „obstat“ v koncu tretje verstice je treba otroke opomniti, da tukaj je prenehljaj in da naj tukaj enkrat udarijo, in naj ne pojejo: naj za en udarec prejenjajo. Kakor s prvim odstavkom, tako se ravna tudi s sledečimi. Dobro zapomniti je, da prvi glas sme učitelj z otroci le tako dolgo peti, dokler da napev dobro zapomnijo. Večkrat naj jih pusti same peti in le pri pogreških naj pomaga. Je pa enkrat napev dobro zapomnjen, naj učenik le z igranjem ali k večjemu s petjem drugega glasa spremlja otroško petje.

S tem sklenem prvo vajo. Nje nasledek je: Otroci pridejo iz šole domu in prepevajo pesmico kodarkoli gredo. Globoko jim sežejo v mlade serčica nje poslednje besede:

„Oj otroci! vbogajte
Svoje skerbne matere!“

In, kaj velja, de tudi rajše ubogajo?
Kaj češ več? —

(Dalje prihod.)

P a š n i k. *)

Srečni učitelj. Srečen je učitelj, ako more serca svojih učencov tako obračati, kakor hoče. — Srečen je, ako ga šola in njegov stan veseli. On ne dela za plačilo in čast, pa vendar oboje prejme.

Učitelj naj nikoli več ne uči, kakor kar morejo otroci z umom doseči. Moder učitelj ne vsipa semena kar po tleh, — temuč ga previdno seje. Pregosta setev zaderžuje tudi vso rast, in ne rodi prida. Pohleven dež priliva rastlinam, in jih lepo redi; ploha pa vse zalije in spridi.

*) Pod tem napisom bo „Tovars“ prinašal različne spodbudnice, opominke i. t. d.

Zlato pravilo. Kjer je pogled dosti, ne reci besede; kjer je ena beseda dosti, ne rabi celega stavka; kjer je en stavek dosti, ne govori veliko; in kjer beseda zdà, ne rabi šibe ali palice!

Hiti počasi! Nikar z novinci prehitro ne stopaj, in ne daj se preslepit, ako otroci hitro kaj zapomnijo. Kdor hitro zapomni, tudi večidel hitro pozabi. Ako hočeš z učenci pozneje berzno stopati, moraš pri začetku počasi ravnati. —

Zložnost. Bodimo zložni in pravični, da bomo močni in srečni! Edinost pa mora izvirati iz ljubezni, ne pa iz strahu in iz sebičnosti. — Naš pevec pravi:

„Edino je večno, ko drugo pogine,
Edino ostane in nikdar ne mine;
Edino vse dobro in krasno obseže,
In z nju stanovitnost krepotno zaveže.“

Opominek za orglavca.

Red za cerkvene pesmi v tem mescu. Za 5. nedeljo po veliki noči: Pri darovanji: Od sv. apost. Filipa in Jakoba: „O zapojte na višavo!“ (glej Dolinarjeve pesm. in nap. od svetnikov in svetnic v podružnicah česenih), — ali od znajdenja sv. križa: „En glas kristjani zaženó,“ — ali od sv. Florijana: „Katoľjska cerkev nas uči“ (glej Dolinarjeve pesm. in nap. od farnih pomočnikov). Po povzdigovanji: „Iz globine solz doline“ (glej Praprotnikove pesm. in g. Riharjeve nap.).

Za Križev teden: „Večno srečno je življenje,“ — „Bog, kter' grešnike štrafuješ,“ — Oče naš: „V imen' Boga očeta“ (glej Potočnikove sv. pesm.).

Za praznik nebohoda Gospodovega: Pri darovanji: „Praznik svet se dans obhaja“ (glej Potočnikove sv. pesm.) — Po povzdigovanji: Ozir v nebo: „Povzdigni se žalostna duša!“ (glej g. Riharjeve nap.).

Za 6. nedeljo po veliki noči: „Povzdigni duša se iz praha!“ (glej Praprotnikove pesm. in g. Riharjeve nap. VIII.).

Za binkoštno praznike: Pri darovanji: Prid', sveti duh! aposteljnóm dan,“ (glej Potočnikove sv. pesmi), — ali: „O želje in upi posvetni, bežite!“ (glej g. Riharjeve nap. od sv. obh.

in od mat. božj.), — ali: „Oh, Jezus je zapustil revni svet!“ (glej Dolinarjeve ned. pesm.)

Za prvo nedeljo po binkoštih: Pri darovanji: „Prerok serčno je zdih'val“ (glej Potočnikove sv. pesm.), — „O devica! pomočnica“ (glej Praprotnikove pesm. in g. Riharjeve nap. od sv. obh. in mat. božj.).

Za praznik sv. rešnjega telesa: „Praznika svetega“ (glej Potočnikove sv. pesm.), — „Kristjani, veselimo se svoj'ga Boga!“ — „Sion hval' odrešenika!“ (glej Dolinarjeve pesm. in nap. od praznikov), — „Cvetice ve!“ (glej g. Riharjeve nap. od sv. obh. in od mat. božj.) i. t. d.*)

Pesmi pri šmarnicah za Mariin mesec: „Častna roža! o devica!“ — „Glas iz serca poženimo,“ — „O Marija! lepši cvet!“ — „Češena mati in kraljica!“ — „O Marija, bod' češena!“ — „Kristjani! Marijo častimo!“ — „O kraljica družb nebeških!“ — „Kako bi dost storili?“ — „Duša moja! pesem tvoja“ (glej Potočnikove sv. pesm.). — „O upanje mi lepo!“ — „Z nebes visok'ga trona,“ — „Marija preblaga!“ — „Veš, o Marija!“ — „Dajte hribi in doline!“ — „Nar bolj blaga, mila draga,“ — „Tisto gospo in devico jest ljubim“ (glej g. Riharjeve nap. od slave Marije device), — „Marija v tebe upam,“ — „O devica bod' češena!“ — „Češena kraljica!“ — „Marija ljubeznjiva!“ — „O Marija, naša mati!“ — „Kar koli rožic je na polju,“ — „Koga boš, o kraljica!“ — „Ko v jasnem pasu,“ — „Tebe, Marija, o mati premila!“ — „Slava Marii v nebesih visocih!“ — „Tebe, Marija! želim poslaviti,“ — „K tebi, o Marija, mati mila!“ — „O kraljica, pomočnica!“ — „V višavah kraljuješ!“ (glej g. Riharjeve nap. od mat. božj. in od sv. obh. in druge.)

Ave Marija.

Vse mirno je; v zvoniku mило „ave
Marija“ zapojó zvoná glasovi,
Da bi pozdrav'li mater vsi rodóvi,
Ki upajó po nji nebeške slave.

*) Bolj izurjenim pevcom in pevkam svetujemo za praznik sv. rešnj. telesa prelepe g. Riharjeve „himne in antifóne“, sostavne za moški in ženski čveteropev, in tudi razstavno za moški in ženski glas skup, katerim so tudi pridjani posamezni glasovi. Vse skupaj velja 2 gold. st. dn.

Združijo hitro se moči narave:

Tih vetrič, tamni gojzd, morjá valovi,

Pečine sterne, doli in bregovi,

In ptice vse pojó devici: „ave!“

Pozdravljam te tud' jaz, nebes kraljica!

Ti milosti si polna, o devica!

In blagoslovljena si med ženami!

O mati božja! prosi svoj'ga sina,

Da ko me zgrudi smertna bolečina,

Bom radoval se s tabo nad zvezdami.

Fr. Gerbic, učitelj.

P t i č i.

Prišla je vesela pomlad, ktere se veselé ljudje in živali. Ptíči, ki so po zimi hudo zmerzovali in stradali, pozabijo zdaj na vse pretekle reve in težave, ter so zopet presrečni in veseli. Po vertih in na polji, po zelenih gojzdi in logih se sliši od jutra do večera veselo petje ljubeznjivih živalic. Kdo bi bil tako lesen, da bi ga ti čversti glasi ne zbudili in veselili! — Zraven tega pa, da nas ptíči toliko veselé in kratkočasijo, nam tudi neizrečeno veliko koristijo, in nam tako rekoč pomagajo pridelovati naš ljubi vsakdanji kruhek. — In vender ljudje tako malo spoznajo in obrajtajo to veliko dobroto, ktero nam nakanjajo te uboge živalice. Ko bi ljudje to spoznali, bi gotovo ne lovili in preganjali teh nedolžnih stvaric, pa tudi doma bi jih ne zapirali v tesne kletke. Kakor otroci vidijo pri odrasčenih, tako tudi sami delajo, — in jih posebno veseli, če spomladi naznajo kako ptíče gnjezdo, da mlade poberó ali razmečejo, stare pa lové in terpinčijo. — Kaj v takih zadevah stori skerbní učenik, nam ni treba preobširno razkladati. — Spominimo se, da je nekrat prišla senica z gosenco v kljunčku na okno šolske izbe, in nas je prav milo pogledovala, kakor da bi hotla reči učeniku: „Naroči vender učencem, da z nami, ubogimi ptíči, ne bodo tako neusmiljeno ravnali, saj tudi otroci nimajo radi, da bi jih kdo iz posteljice metal in jih dražil, — in jeseni tudi radi jedó sladko sadje, ktero jim mi zdaj varujemo, da jim ga ne požró merčesi.“ — Kako bi tedaj učitelj, posebno na deželi, mogel pozabiti, da bi vsako pomlad prav živo ne opominjal svojih učencov, da bi ubogim živalicam nikjer in ni-

koli ne storili kaj žalega, temuč da bi jih še le vabili na verte, in jim še kaj postregli, ne pa jih odganjali. Povedati je treba otrokom, da gnjezda razdirati in ptiče pobirati je zeló neusmiljeno, pa tudi zeló pregrešno, ker božjim stvaricam ne privošimo, da bi se nedolžno veselile, kakor jih je sam ljubi Bog ustvaril in jim dovolil, — pa tudi kako, — da jo je že marsikter prešern otrok hudo skupil, ker ni poslušal lepega opominjevanja, da bi ne lazil za ptiči. — Posebno pa naj učenik razloži otrokom, kako zeló nam koristijo ptice, in da nam posebno spomladi pri sadjoreji toliko storé, kar bi tisuč in tisuč človeških rok ne moglo storiti. Pové naj se učencem, kako, postavim, senica pobere s svojo družinico na dan več tisuč gosenc, ktere bi se kmali zeló pomnožile in nam sadje požerle; kako kraljiček ali poletni steržek prav skerbno preišče vse merčese po drevju, in sicer po letu in po zimi, — tako tudi plezavti, kateri jih celó izpod skorje prav umetno pobirajo; kako tudi vrabec, akoravno se nam zdi, kakor da bi bil siten in nepotreben ptič, nabere s svojo tovaršico za gnjezdo v enem tednu okoli 2000 gosenc; kako da škorci, kavke, vrane, šoge, srakoperji i. t. d. pobirajo kebre, da sove lové mlade miši, in da vse druge drobne ptice imajo večidel celo leto za živež žizke, červe, polže, pajke i. t. d., kakor pastaričice, drozgi, muharji, steržki, repaljšice, škerjanci, šinkovci, sternadi, lastovke i. t. d. Kaže naj se učencem, kako nektere ptice iščejo teh merčesov, druge drugih, — kako jih nektere pobirajo s perja, kako jih nektere vertajo iz skorje, kako jih nektere lové po zraku, kako jih nektere kopljejo iz zemlje — vsaka po svoji navadi in umetnosti, kakor jim je odločil in naročil neskončni stvarnik. —

Zastavica.

Jaz znan sem ptič — takó sloveč,
 Da marsikdo se mene kliče;
 Narobe bran veljam še več,
 Pa slavohlepje me ne miče;
 Rastline, ž'vali vse redim,
 Celó govoru moč delim.

Balantinov.

Uganjka **zastavice** v 4. listu: Posel — osel.

Novice.

Nove pesmi z napevi. Naš slavni mojster gosp. **Rihar** nas je zopet razveselil s prelepimi napevi k pesmam od matere božje za Mariin mesec. Tiskane so na polah, in se dobivajo po 25 n. kr. pri bukvozevu Kremžer-ju. Priporočevati nam jih ni treba; dosti je, da jim je ime Rihar na čelu.

„Tovars“ pa tudi še danes prav veselo oznani, da je nekdo naših mladih bratov prav mično zapel in zabrenkal enako pomladanskemu slavčku v domačem logu in sicer prav po vodilu našega slavnega pesnika, ki pravi:

„Zapojem rad mile, poštene,
Iz mladega, blaz'ga serca;
Nagnjusne, ošabne nobene,
Mi v strunice serce ne da.“

Prišli so na svitlo: Glasi Gorenški, postavil Andrej Vavken, učenik v Cerkljah. Ti mični glasí obsegajo te le lepe pesmice: 1) Zdrava, draga domovina! — 2) Bistrica, — 3) Poziv Gorencom, — 4) Moj dom, — 5) Luna, — 6) Mlin, — 7) Selsko veselje, — 8) Otožnica po ranj. Kam. Mašek. Vsaki napev je postavljen za petje in glasovir s primerno igro spred in na koncu. Reči moramo, da v teh glasih veje nekak posebni mili duh, ki prečudno sega iz serca v serce. Prav živo jih tedaj priporočamo vsem, ki radi počó in poslušajo lepe in poštene slov. pesmi. — V Ljubljani jih prodaja bukvar Lercher po 50 nkr. Dobé pa se tudi po drugih slov. mestih.

(Dopis.) Od **gorenških planin** mesca aprila. Res, veselje je slišati in viditi, kako so si podali slovenski učitelji po Tebi, dragi „uč. Tovars“, prijazno bratovsko roko. Razkropljeni sicer po štirih kronovinah smo vendar zedinjeni v duhu in resnici v eno telo, ker veže nas vse ena vez, vez slovenskega maternega jezika in ž njo vez serčne ljubezni. Kdor tega ne verjame, naj prebira imenik Tvojih naročnikov, blagi „Tovars.“ Najdel bo tu zapisane imena Krajncov, Stajarcov, Korošcov in Primorcev; — priličiti se dajo raznim cvetkam, vpletenim v eni venci, kteremu pa vsaka cvetka po svoji barvi prijetni pogled daje. Prav tako! Posebno pa se ne morem in tudi nočem zderžati, da bi ne izrekel verlim Stajarskim bratom tu očitne hvale. Od tam imaš neki, blagi „Tovars“, obilno podporo. Ondi veje res posebno vneti duh in veliko prizadevanje po izobraževanju in napredku. Slava vam, predragi bratje! —

Dveh reči naj še omenim, o kterih sem že v tem listu govoril. Pervič ponovim še enkrat željo, naj bi „Tovars“ v drugi polovici leta saj dvakrat v mescu izhajal. Te želje so menda občne, saj v naših krajih jih prav pogosto razodevati slišim. — Enkrat v mescu list v roke dobiti, že človek skoraj pozabi, kar je v poprejšnem bral. Tudi sem slišal nadepolne pisatelje pritoževati se, rekoč: „Kaj pa čem pisati, saj moja reč tako ne more na versto“. In sosebno „Tovars“ naj bi ponujal mladim učiteljem priliko, vaditi se v spisovanju.*) Naročnina, se vé, bi se mogla za drugo polovico leta potem poviksati; pa mislim, da bi se zastran tega nobeni bravec ne tresel; saj še za druge časnike mečemo denar, ki so manj vredni, kakor naš mili „Tovars.“ Nekoliko nepripravno bi bilo morebiti za te, ki so se za celo leto naročili. Pa saj bi vsak pri novi naročitvi lahko dolžne krajcarje dodal in pobotal. Prevdarite, bratje, tudi drugod ta predlog, in naznanite do časa svoje mnenje vredništvu. —

*) Odkritoserčno povemo, da nam do zdaj še ne ostaja pravih, primernih spisov, in da vsak dober spis prav hvaležno sprejmemo. Ako pa se primeri, da kterikrat kaki dopis kaj skerčimo ali celó odložimo, — prosimo, da bi častiti gospodje dopisniki zavoljo tega ne bili hudi. Vredn.

Drugo, kar želim še omeniti, je osnova muzikalne doklade. Tudi te nam je silno treba, pa za letos naj to le zaostane. Za enbart je zadosti, če dose-danji list povekšamo. S prihodnjim nov. letom pa naj bi donášal „Tovars“ tudi vsaki mesec eno muzikalno doklado.*) Napevi naj bi ne bili vendar pretežko postavljeni. Slavno znani gosp. Luka Dolinar je za učitelje po deželi po mojih mislih prav pripravne napeve stavil. Po taistih lahko vsak v muziki še tako malo izurjen organist igra. Kdor je v ti lepi vednosti bolj prebrisan, si take napeve sam lahko četeroglasno postavlja, ter olika in lepše naredi; slabi organist pa ti bo, ako mu zvite reči v roke daš, ali jih popačil, da jih ne boš mogel poslušati, ali pa jih celó nepripravne spoznal in zadegal pod klop. To vem iz skušnje. —

K sklepu še to le: Novica v zadnjem listu, da misli vredništvo nekaj povestic za mladino posebej na svetlo dati, nas je toliko bolj razveselila, ker je sploh znano, da imamo za mladino še premalo spisov; zlasti za šolske darila je človek velikokrat v zadregi, in ima premalo izbere. Prav dobro bi bilo, ako bi do sklepa šolskega leta omenjene bukvice gotove bile. Bile naj bi po mogočosti lično natisnjene, ne preobširne, in ako bi bilo lahko, naj bi imele tudi več — saj kake 4 podobščine. Mladinske knjige drugih narodov imajo navadno po več podob, kar otroci prav radi imajo. To so moje misli zastran nov. bukvice, ne vsilujem jih pa vendar nikomur. Z Bogom! *Rodoljub Podratitovski.*

Iz **Ribnice**. Ker so nam nedavno „Novice“ pravile o blagoslovljenju novega vojaškega bandera v Ljubljani, naj tudi „Tovars“ naznani bratom svojim in drugim našim prijatom, da smo enako slovesnost tudi mi Ribničani, teden pozneje, t. j. veliko saboto, združeno s spominom častitljivega Gospodovega vsta-jenja obhajali.

Naše staro šolsko bandero, vojaškemu podobno, je nekdam prav lepo bilo; vidijo se še zdaj prav lepe slike od slavnoznanega podobarja Lajerja, na eni strani zadnja večerja, na drugi mila podoba našega nebeškega učenika J. K., ki z malim detetom v naročji, otroke ljubeznjivo k sebi vabi. Toda zob časa je to banderce tako razglodal, da je bilo že kaki stari vojaški zastavi enako, ktera je bila že v več hudih bitvah in vojskinih nevihtah razpraskana. Omislili in preskerbeli so nam naš visokoč., za šolo tolikanj vneti gosp. dekan I. H. s pomočjo gosp. grajšaka Jan. Kozler-ja in drugih domačih šolskih prijatlov novo šolsko bandero, take velikosti in baže, kakoršine se večidel v farnih cerkvah pri velikem altarju nahajajo, samo, da je to na treh palicah. Velja okoli 70 gld.

Blagoslovljenje tega novega bandera so gosp. dekan že pred veliko nočjo pri očitnih skušnjah učencem naznanili. Oj, kako veselje za otroke!

Da je mladina komaj čakala viditi svoje novo, lepo bandero v procesii, se je po tem vidilo, ker je bilo, preden je šolski zvon v saboto popoldan zapel, že okoli 200 učencov in učenk v šolskih sobah zbranih. — Spremili smo bandero v procesii iz farovža v napolnjeno cerkev, kjer so ga pred vel. altarjem gosp. dekan po cerkv. obredu slovesno blagoslovili.

Čez vse je pa to slovesnost povikšal prelepi govor, ki so ga na to gosp. dekan pred altarjem govorili. Razložili so svojim ljubljenim šolskim otrokom, kaj da pomeni bandero sploh, kaj krasni, bliščeči križ verh njega, kaj podoba matere božje čistega spočetja, ki tako ljubeznjivo roke razprostira, — kaj uči lepa podoba sv. Alojzija na drugi strani i. t. d. — Kako ginljiv je bil ta govor, kako globoko je segal v serca mladosti in odrasčenih, ne morem povedati. Nekaka posebna, sveta tihota je bila po vsi napolnjeni božji veži, in vidilo se je, da je bila posebno mladinska množica vsa zamaknjena v iskrenega gosp. govornika. K sklepu so gosp. dekan tudi nam učnikom naše velike in svete dolžnosti in skerb za pravo odrejo mladine na serce položili, in so sklenili, rekoč: „Bog daj, da bi vas, ljubi moji otroci, in vse vaše naslednike to bandero vedno budilo k pobožnemu življenju, in da bi nas vse enkrat pripeljalo v nebeško domačijo, kjer bomo z angeleci in svetniki nebeškemu Jagnjetu večno alelujo peli! Amen.“

I. R. Ribniški.

*) Iz serca rad, če bo le mogoče! Vredn.

Od sv. Križa poleg Turna 10. mal. tr. Mili učiteljski „Tovars!“ resnično smo te vsi slovenski učitelji tako potrebovali, kakor riba vode. Prav veliko si že prinesel, kar nam učiteljem na deželi veliko veliko pri odreji mladine koristi. Bog ti daj zdravje, srečo in blagoslov, da bi veliko let živel in nas brate učitelje razveseljeval. — Naj ti tudi jaz kaj dopišem. Pretekle velikonočne praznike me je obiskal verli učenik g. J. E. iz Ljubljane. Pravil mi je, kako on mladino vadi ob enem čerke poznavati in pisati. Grozno me je veselilo, kar mi je pravil; prav rad sem ga poslušal. Ali on uči le v enem razredu, zatoraj mu teknejo njegove učilne pravila. Ali mili „Tovars!“ pri nas na deželi je vse drugače. Jez imam tri razrede, — pervence, tiste, ki že nekaj brati znajo in večje, ki so že bolj izurjeni — vse skup v eni izbi. Učim pa tako le: Med tem, ko se večji vadijo pisati, učim pervence čerke, in tisti, ki čerke že dobro poznajo, se vadijo sami iz šolske knjižice brati.

Bi mi li hotlo vredništvo učiteljskega „Tovarsa“ kaj boljega svetovati, kako naj se učenci skupaj podučujejo, da se nobeni ne zanemarjajo?*)

Jože Kastelic, učitelj.

Iz Čabra. Preteklo jesen sem potoval od tod skozi Loški potok, Soderšico, memo sv. Gregorja in skozi Lašče v Ljubljano. Dragi „Tovars“, vem, da Ti bo všeč, če Ti povem, kaj lepega sem na tej poti zapazil. — Ko pridem v Loški potok, vidim, da na hričku blizo farne cerkve delajo neko novo hišo; prašam tedaj nekega moža iz vasi, kaj da bo to poslopje. Mož mi odgovori: „To bo nova šola.“ — Grem dalje in pridem v Soderšico, in glej, zopet vidim, da zidajo neko lepo novo poslopje, in ko prašam, kaj da je to, mi pravijo: „To je naša nova šola.“ — Mislil sem si: Slava ti bodi, blaga okolica, ker tako lepo skerbiš za to, kar ti je naj bolj treba! — Dalje potovaje pridem k verhu sv. Gregorja, — pa glej! zopet zagledam v vasi neko lepo ravno zgotoljeno novo hišo, na kateri se mi zabliska z velikimi čerkami zapisana beseda: „Šola.“ — Tukaj grem k učitelju, kateri me prav bratoljubno sprejme, mi pokaže šolsko izbo, svoje stanovanje, kar je bilo vse prav lepo vredjeno. V šolsko izbo stopivšega me zbrani učenci lepo pozdravijo in svojemu učniku prav lepo po slovensko odgovarjajo, kar jih praša. Bilo jih je okoli 60. —

Vidiš, ljubi „Tovars!“ kako veselo se množijo in napredujejo šole v ribniškem okrožji. Slava bodi sl. duhovski in deželski gosposki, pa tudi vsem dotičnim patronom in verlim farmanom, ker tako lepo krasijo svoje sela z novimi šolami! — Ljubi „Tovars“, prinesi nam še iz drugih krajev kaj tacih veselih novic! Z Bogom!

L. Bo... — č.

Poleg Dietrich-a, profesorja štatistike, je zdaj na svetu 1283 milijonov duš, od katerih ima Evropa sama 273 milijonov. — Po celem svetu se govori 8064 jezikov, in sicer v Evropi 587, v Azii 896, v Afriki 276 in v Avstralii 1264; ver pa je po vsem svetu 1000.

V mestu Londonu je 2,500.000 duš, — v Parizu 1,200.000, — v Carigradu 800.000, na Dunaju 553.000, — v Petrogradu 540.000.

(Napr.)

*) Od tega bomo pozneje bolj obširno govorili; zdaj le toliko omenimo, da naj se učitelj, kateri ima več razredov ob enem skupaj, ravná po vodilu, ktero pravi: „Skerbi, da boš vsem učencom vedno dajal kaj koristnega in mikavnega opraviti, in da boš zmiraš na vse in na vsakega posebej gledal in pazil.“ — Kadar eni berejo, naj drugi kaj pišejo ali prepisujejo na tablico ali na papir, to je, naj sestavljajo besede in stavke, ki so jih iz kazavnega poduka zapomnili, — ali pa naj se vadijo pismeno številiti i. t. d. Res je, da je težavno učiti v takih namesanih solah, — in ravno tu učitelj pokaže, ali je pravi šolski mojster (šolmaster), ali ne.

Vredn.

Imenik visokočast. in čast. g. g. naročnikov. 141. Venc. Čížek, uč. pri sv. Benediktu v slov. gor. — 142. Jož. Kovač, uč. v Lipoljej vasi. — 143. Jož. Skerbinc, kapl. v Černi. — 144. Val. Telban, uč. pri sv. Križu poleg Kostonjevice. — 145. Adalb. Candelini, c. k. adjunkt v Kostonjevici. — 146. Predstojništvo farne šole na Jesenicah. — 147. V. Pušavice, dekan v Jelšanah. — 148. Al. dr. Zorn, ekon. v knezoškof. sem. v Gorici. — 149. Juri Jan, lokalist v Katinari. — 150. Ant. Blagne v Bistri. — 151. Fr. Gerbic, uč. v Ternovem. — 152. Fr. Govekar, poduč. v Ternovem. — 153. Jan. Bile, bogoslovec v Ljubljani. — 154. Pet. Kimovec, uč. prip. v Ljubljani. — 155. Karl Klun, gimnazist v Ljubljani. — 156. Josip Levičnik, uč. v Železnikah. — 157. O. Tad. Gregorič, uč. v Nov. mestu. — 158. Lor. Pintar, fajm. na Zalem logu. — 159. Jan. Urbanček, zgodnik v Ternovem. 160. Jan. Dolinar, uč. na Trati. — 161. Jož. Klemenčič, katehet v Ljubljani. — 162. Jan. Eppich, uč. v Ljubljani. — 163. Leop. Suhadobnik, uč. prip. v Ljubljani. — 164. Jan. Stritar, kapl. v Ljubljani. — 165. Jan. Zorin, uč. v Ljubljani. — 166. Franc Gerkman, uč. v Ljubljani. — 167. Seminarska knjižnica v Ljubljani. — 168. Lor. Mazek, bogosl. v Ljubljani. — 169. Lor. Mencinger, bogosl. v Ljubljani. — 170. Jož. Preša, bogosl. v Ljubljani. — 171. Jan. Tomazin, bogosl. v Ljubljani. — 172. Lor. Urbana, bogosl. v Ljubljani. — 173. Fr. Pugel, organist v Mehovem. — 174. Božidar Burčar, kapl. pri sv. Jurju pri Remšniku. — 175. Jan. Vezjak, uč. pri sv. Jurju pri Remšniku. — 176. Jan. Marusig, kurat v Nabrezini. — 177. Fr. Šuc, uč. v Pliskovci. — 178. Jož. Čoter, uč. v Skerbini. — 179. Ant. Bitenc, uč. v Povirju. — 180. Miha Zupančič, benef., uč. in kapl. v Tinjani. — 181. Vinc. Stubelj, cetertošolec na Reki. — 182. Mat. Butera, uč. v Rončini. — 183. Jož. Stepec, ureds. služabn. v Idrii. — 184. Jož. Lesjak, fajm. v Soderšici. — 185. Lor. Arko, uč. v Soderšici. — 186. Mart. Potočnik, uč. na Zalem logu. — 187. Pet. Warthol, kat., benef. in kapl. v Smartnem. — 188. Fr. Ser. Adamič, uč. v Smartnem. — 189. Ig. Vencajs, uč. v Višnji gori. — 190. Ig. Božič, uč. pri sv. Gregorji. — 191. Jož. Mežnar, uč. v Škocijanu. — 192. Jernej Kosec, šolski vodj. v Černomlju. — 193. Jak. Jevšček, uč. v Podzemlju. — 194. Simon Robič, duh. pom. v Preddvoru. — 195. Gašper Cenc, kapl. v Šmarji. — 196. Jož. Vrinšek, uč. v Šmarji. — 197. Jan. Kern, uč. v Ljubljani. — 198. Ant. Wolf, fajm. pri sv. Petru na Medv. selu. — 199. Jož. Letnar, uč. v Komendi. — 200. Fr. Kopic, gimnazist v Ljubljani. — 201. Ant. Osink, uč. v Preski. — 202. Mart. Krek, uč. v Smedniku. — 203. Val. Krek, uč. v Goticah. — 204. Jan. Volčič, kapl. v Šmerjeti. — 205. Jan. Zupanc, uč. v Šmerjeti. — 206. Mat. Koder, kurat na Slapu. — 207. Jož. Ferjancič, župan na Slapu. — 208. Fr. Sever, uč. na Slapu. — 209. Jan. Treven, uč. na Planini. — 210. Jan. Škofic, fajm. v Suhoru. — 211. J. Tuttek, dek. pri sv. Lenartu. — 212. Fr. Šrolc, kapl. pri sv. Lenartu. — 213. Jern. Pirnat, uč. na Berdu. — 214. Jak. Bizjak, bogosl. v Gorici. — 215. Jož. Rotar, kapl. v Gradini. — 216. Andr. Štamcar, uč. v Selcih. — 217. Jan. Majnik, fajm. v Žireh. — 218. Ed. Polak, dekan v Leskovic. — 219. Jož. Čerin, uč. v Dragatušu. — 220. Al. Parašuh, uč. pri sv. Jurju. — 221. J. Böheim, uč. v Podčetertkom. — 222. Ant. Balon, kapl. v Rogatu. — 223. Rok Orač, izg. uč. v Rogatu. — 224. Mart. Burger, srenjski pis. v Nemških rutah. — 225. Miha Teran, uč. v Žičah. — 226. Karl Legat, č. k. vodja pri norm. šoli v Ljubljani. — 227. Jož. Zupan, korar in stolni fajm. v Ljubljani. — 228. Val. Koušek, c. k. gimn. prof. v Ljubljani. — 229. Fr. Hrovat, mestni fajm. v Ljubljani. — 230. Jan. Kovačić, fajm. na Boh. Bistrici. — 231. Mih. Stojan, dekan v Braslovcah. — 232. Fr. Karun, fajm. v Ljubljani. — 233. Val. Plemel, lok. na Kor. Beli. — 234. Fr. Vohinc, kapl. in šolski vodja v Teržiču. — 235. Fr. Zore, uč. v spod. Tuhinju. — 236. Tom. Repič, uč. v Smartnem p. Šm. goro. — 237. Leop. Cvek, uč. prip. v Ljubljani. — 238. Andr. Kališnik, gimnazist v Ljubljani.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.